

Teaching Guide						
Identifying Data				2022/23		
Subject (*)	Deseño e Desenvolvemento Curricular na Educación Musical: a Metodoloxía e Avaliación		Code	652610A22		
Study programme	9 Mestrado Universitario en Profesorado de Educación Secundaria: Música					
Descriptors						
Cycle	Period	Year	Type	Credits		
Official Master's Degree	Yearly	First	Obligatory	8		
Language	Spanish					
Teaching method	Face-to-face					
Prerequisites						
Department	Didácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación					
Coordinador	Castro Alonso, Vicente	E-mail	vicente.castro@udc.es			
Lecturers	Castro Alonso, Vicente Chao Fernández, Aurelio Chao Fernandez, Rocio	E-mail	vicente.castro@udc.es aurelio.chao@udc.es recio.chao@udc.es			
Web						
General description	Esta materia ten un carácter integral no sentido de integrar as aprendizaxes desenvolvidas nos módulos para o profesorado de Música de educación secundaria obligatoria e de bacharelato. Durante o seu desenvolvemento trataremos de achegarnos ás estratexias de Deseño de unidades de traballo e a autoavalíação das mesmas, para buscar a mellora continua do proceso de ensino-aprendizaxe. Ao tempo que nos aproximamos á dinámica dos métodos de traballo, afondando nos currículums das distintas materias que integran a especialidade, traballando con recursos didácticos propios da área e buscando métodos de organización racional destes dentro da aula.					

Study programme competences	
Code	Study programme competences
A15	(CE-E1) Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización
A16	(CE-E2) Coñecer os contidos que se cursan nas respectivas ensinanzas.
A17	(CE-E3) Coñecer a historia e os desenvolvimentos recentes das materias e as súas perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.
A18	(CE-E4) Coñecer contextos e situacions nas que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares.
A19	(CE-E5) Coñecer os desenvolvimentos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.
A20	(CE-E6) Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.
A21	(CE-E7) Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.
A22	(CE-E8) Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as aportacións dos estudiantes
A24	(CE-E10) Coñecer estratexias e procedimentos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.
A25	(CE-E11) Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.
A26	(CE-E12) Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.
A27	(CE-E13) Identificar os problemas relativos ao ensino e á aprendizaxe das materias da especialización e plantear alternativas e solucións.
A28	(CE-E14) Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
A30	(CE-E16) Coñecer os procesos e recursos para a prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia (OE).
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C2	Dominar a expresión e a compresión de forma oral e escrita dun idioma extranxeiro.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.

C6	Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cós que deben enfrentarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Learning outcomes		
Learning outcomes		Study programme competences
Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.		CJ1
Dominar a expresión e a compresión de forma oral e escrita dun idioma extranxeiro.		CJ2
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.		CJ3
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.		CJ4
Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cós que deben enfrentarse.		CJ6
Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.		CJ7
Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.		CJ8
(CE-E1) Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización	AJ15	
(CE-E2) Coñecer os contidos que se cursan nas respectivas ensinanzas.	AJ16	
(CE-E3) Coñecer a historia e os desenvolvimentos recentes das materias e as súas perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.	AJ17	
(CE-E4) Coñecer contextos e situacions nas que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares.	AJ18	
(CE-E5) Coñecer os desenvolvimentos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.	AJ19	
(CE-E6) Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.	AJ20	
(CE-E7) Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.	AJ21	
(CE-E10) Coñecer estratexias e procedimentos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.	AJ24	
(CE-E8) Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as aportacións dos estudiantes	AJ22	
(CE-E11) Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.	AJ25	
(CE-E12) Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.	AJ26	
(CE-E13) Identificar os problemas relativos ao ensino e á aprendizaxe das materias da especialización e plantear alternativas e solucion.	AJ27	
(CE-E14) Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	AJ28	
(CE-E16) Coñecer os procesos e recursos para a prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia (OE).	AJ30	

Contents	
Topic	Sub-topic
Principios metodolóxicos na Educación Musical.	Principios metodolóxicos na Educación Musical.
Didáctica dos diferentes contidos curriculares na Educación Musical.	Didáctica dos diferentes contidos curriculares na Educación Musical.
Recursos e materiais curriculares na Educación Musical.	Recursos e materiais curriculares na Educación Musical.
Medios de comunicación e TIC na Educación Musical.	Medios de comunicación e TIC na Educación Musical.
Os principios de transversalidade, interdisciplinariedade e atención á diversidade na Educación Musical.	Os principios de transversalidade, interdisciplinariedade e atención á diversidade na Educación Musical.

A avaliación dos procesos de ensino/aprendizaxe na
Educación Musical.

A avaliación dos procesos de ensino/aprendizaxe na Educación Musical.

Planning

Methodologies / tests	Competencies	Ordinary class hours	Student?s personal work hours	Total hours
Collaborative learning	A20 A22 C7 C8	40	10	50
Guest lecture / keynote speech	A15 A16 A17 A18 A19 A24	20	30	50
Supervised projects	A25 A26 A27 A28 A30 C1 C2 C3 C4 C6	15	40	55
Oral presentation	A28 C1 C2 C3 C4	5	5	10
Aprendizaxe servizo	A15 A16 A17 A18 A19 A20 A21 A22 A25 A26 A27 A28 A30 C1 C2 C4 C6 C7 C8	20	10	30
Personalized attention		5	0	5

(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

Methodologies	Description
Collaborative learning	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicación, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conjuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.
Guest lecture / keynote speech	Exposición oral complementada có uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudiantes, coa finalidade de transmitir coñecimentos e facilitar a aprendizaxe. A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade adoitase reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso casi exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.
Supervised projects	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudiantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe de ?cómo facer as cousas?. Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudiantes da responsabilidade polo seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensino basease en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudiantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-titor.
Oral presentation	Intervención inherente aos procesos de ensino-aprendizaxe baseada na exposición verbal a través da cal o alumnado e o profesorado interactúan dun modo ordenado, propoñendo cuestiós, facendo aclaracións e expoñendo temas, traballos, conceptos, feitos ou principios de forma dinámica.
Aprendizaxe servizo	Metodoloxía que combina o servizo á comunidade coa aprendizaxe nun só proxecto, no que o alumnado se forma traballando en necesidades reais do seu entorno coa fin de melloralo. As actividades, nesta materia, serán abordadas de forma interdisciplinar, xa que formarán parte dun proxecto global de Aprendizaxe e Servizo (ApS) que será desenvolvido globalmente xunto a outras asignaturas do itinerario de Música.

Personalized attention

Methodologies	Description
Aprendizaxe servizo	O profesorado da materia fará o seguemento e supervisión dos traballos realizados.

Assessment

Methodologies	Competencies	Description	Qualification
Collaborative learning	A20 A22 C7 C8	<p>Feed de Autoavalación (memoria) dos obradoiros realizados na aula, a título individual (Prf. Vicente Castro): 66.7%</p> <ul style="list-style-type: none">- O Feed será complementado a través da aula virtual (moodle).- A falta de asistencia aos obradoiros (alumnado con dispensa académica) será paliada a través de lecturas específicas proporcionadas, a efectos de poder cubrir o Feed. <p>Desenvolvemento dunha actividad de Creatividade Musical en grupos de traballo (Prf. Vicente Castro): 33.3%</p> <ul style="list-style-type: none">- A xustificación curricular e descripción metodolóxica por escrito da proposta será entregada a través da aula virtual (moodle).- Efectuarase unha única entrega por grupo de traballo.	30
Supervised projects	A25 A26 A27 A28 A30 C1 C2 C3 C4 C6	Desenvolvemento dunha Unidade Didáctica en grupos de traballo (Prfa. Rocío Chao): 100% <ul style="list-style-type: none">- A entrega da actividade realizarase a través da aula virtual (moodle).- Efectuarase unha única entrega por grupo de traballo.	20
Oral presentation	A28 C1 C2 C3 C4	<p>Posta en práctica dunha actividad de Creatividade Musical en grupos de traballo (Prf. Vicente Castro): 25%</p> <ul style="list-style-type: none">- Requírese da participación activa de todos os integrantes durante a experiencia na aula.- A falta de asistencia á experiencia (alumnado con dispensa académica) será paliada a través dunha exposición telemática ao profesor e/ou ao resto do alumnado. <p>Orfeización, clase invertida e percusión corporal (Prf. Aurelio Chao): 75%</p> <ul style="list-style-type: none">- Requírese da participación activa de todos os integrantes durante a experiencia na aula.	40
Aprendizaxe servizo	A15 A16 A17 A18 A19 A20 A21 A22 A25 A26 A27 A28 A30 C1 C2 C4 C6 C7 C8	Desenvolvemento da planificación metodolóxica da proposta de Aprendizaxe e Servizo (ApS) na materia "Deseño e Desenvolvemento Curricular na Educación Musical: a Metodoloxía e Avaliación" (Prfa. Rocío Chao): 100% <ul style="list-style-type: none">- A súa avaliación levarase a cabo a través da Unidade Didáctica.- A falta de asistencia durante a planificación metodolóxica da proposta de Aprendizaxe e Servizo (alumnado con dispensa académica) será paliada a través dun breve traballo escrito relativo á devandita metodoloxía no ámbito da ensinanza musical.	10

Assessment comments

Para superar a asignatura é necesario aprobar cada un dos apartados anteriores. No caso contrario non se fai media. A asistencia ás clases presenciais é obligatoria. O alumnado, individualmente ou en pequeno grupo (como máximo 2/3 alumnos/as) entregará, unha vez rematadas as clases presenciais, o traballo realizado. Se o estudiante non chega a unha asistencia do 80% das clases presenciais; deberá ser avaliado, ademais de polo mesmo que todo o alumnado, por unha proba individual. Neste caso, terá un peso do 60% e o traballo terá unha ponderación do 40%, esixíndose en cada unha delas unha nota igual ou superior a 5 sobre 10.

Como

consideración xeral, terase especialmente en conta, tanto nos exames como nos traballos, as deficiencias ortográficas de puntuación e acentuación, así como unha redacción inconexa ou inadecuada, deficiente presentación, excesivo número de tachaduras, etc. Todo elo suporá a redución de puntos sobre a nota obtida. No caso no que o profesorado detecte realización fraudulenta (plaxio) das probas de avaliación, a cualificación axustarase ao establecido no artigo 14.4. Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudios de grao e mestrado universitario: "Na realización de traballos, o plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través da internet sen indicación expresa da súa procedencia e, se é o caso, ou permiso do seu autor/a, poderá ser considerada causa de cualificación de suspenso na actividade. Todo iso sen perxuízo das responsabilidades disciplinarias ás que puidese haber lugar tras o correspondente procedemento". Nesta materia, se o profesorado detecta plaxio nalgún traballo, suporá un 0 na cualificación. No caso de reiteración, darase traslado á Comisión Académica para a toma de medidas oportunas.

Farase

especial fincapé no cuidado do medio ambiente en pro dunha educación e sociedade sostible. Os traballos serán enviados exclusivamente telemáticamente, e de non ser posible, nos documentos impresos non se empregarán plásticos, elixirase a impresión a dobre cara e papel reciclado, evitando imprimir borradores.

Débese

facer un uso sustentábel dos recursos e a prevención de impactos negativos

sobre o medio natural. Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais. Para elo, sempre que sexa posible na elaboración dos traballos empregarase material de reciclaxe e evitarase o emprego de materiais de plástico na entrega dos mesmos.

Evitaráse

a discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas. Usarase linguaxe non sexista.

@font-face

```
{font-family:"Cambria Math";
panose-1:2 4 5 3 5 4 6 3 2 4;
mso-font-charset:0;
mso-generic-font-family:roman;
mso-font-pitch:variable;
mso-font-signature:-536870145 1107305727 0 0 415 0;}@font-face
{font-family:Calibri;
panose-1:2 15 5 2 2 2 4 3 2 4;
mso-font-charset:0;
mso-generic-font-family:swiss;
mso-font-pitch:variable;
mso-font-signature:-536859905 -1073732485 9 0 511 0;}p.MsoNormal, li.MsoNormal, div.MsoNormal
{mso-style-unhide:no;
mso-style-qformat:yes;
mso-style-parent:"";
margin:0cm;
mso-pagination:widow-orphan;
font-size:12.0pt;
font-family:"Calibri",sans-serif;
mso-ascii-font-family:Calibri;
mso-ascii-theme-font:minor-latin;
mso-fareast-font-family:Calibri;
mso-fareast-theme-font:minor-latin;
mso-hansi-font-family:Calibri;
mso-hansi-theme-font:minor-latin;
mso-bidi-font-family:"Times New Roman";
mso-bidi-theme-font:minor-bidi;
mso-fareast-language:EN-US;}.MsoChpDefault
{mso-style-type:export-only;
mso-default-props:yes;
font-family:"Calibri",sans-serif;
mso-ascii-font-family:Calibri;
mso-ascii-theme-font:minor-latin;
mso-fareast-font-family:Calibri;
mso-fareast-theme-font:minor-latin;
mso-hansi-font-family:Calibri;
mso-hansi-theme-font:minor-latin;
mso-bidi-font-family:"Times New Roman";
mso-bidi-theme-font:minor-bidi;
mso-fareast-language:EN-US;}.div.WordSection1
{page:WordSection1;}@font-face
```

```
{font-family:"Cambria Math";
panose-1:2 4 5 3 5 4 6 3 2 4;
mso-font-charset:0;
mso-generic-font-family:roman;
mso-font-pitch:variable;
mso-font-signature:-536870145 1107305727 0 0 415 0;}@font-face
{font-family:Calibri;
panose-1:2 15 5 2 2 2 4 3 2 4;
mso-font-charset:0;
mso-generic-font-family:swiss;
mso-font-pitch:variable;
mso-font-signature:-536859905 -1073732485 9 0 511 0;}p.MsoNormal, li.MsoNormal, div.MsoNormal
{mso-style-unhide:no;
mso-style-qformat:yes;
mso-style-parent:"";
margin:0cm;
mso-pagination:widow-orphan;
font-size:12.0pt;
font-family:"Calibri",sans-serif;
mso-ascii-font-family:Calibri;
mso-ascii-theme-font:minor-latin;
mso-fareast-font-family:Calibri;
mso-fareast-theme-font:minor-latin;
mso-hansi-font-family:Calibri;
mso-hansi-theme-font:minor-latin;
mso-bidi-font-family:"Times New Roman";
mso-bidi-theme-font:minor-bidi;
mso-fareast-language:EN-US;}.MsoChpDefault
{mso-style-type:export-only;
mso-default-props:yes;
font-family:"Calibri",sans-serif;
mso-ascii-font-family:Calibri;
mso-ascii-theme-font:minor-latin;
mso-fareast-font-family:Calibri;
mso-fareast-theme-font:minor-latin;
mso-hansi-font-family:Calibri;
mso-hansi-theme-font:minor-latin;
mso-bidi-font-family:"Times New Roman";
mso-bidi-theme-font:minor-bidi;
mso-fareast-language:EN-US;}.div.WordSection1
{page:WordSection1;}
```


Sources of information

Basic	<ul style="list-style-type: none">- A.A.V.V. (2007). (2007). Competencias en educación musical.. Eufonía. Didactica de la Música 41- Bosch, C., Puig Rovira, J.M. y Battle, R. (2007). Aprendizaje servicio: educar para la ciudadanía. Octaedro- Casals, A., Vilar, M. y Ayats, J. (2008). La investigación-acción colaborativa: reflexiones.. Electrónica Complutense de Investigación en Educación Musical, V. 5 Núm 4, 1-17.- Castro Alonso, V. (2021). Tras la estela pedagógica de Schönberg: el dodecafonismo como medio de composición musical en el aula de Secundaria. DIGILEC: Revista Internacional de Lenguas y Culturas, 7, 29-48- Castro Alonso, V. y Chao Fernández, R. (2020). Valores cohesivos de la creación musical en el aula. Estudio intercultural a través del gamelán indonesio. ARTSEDUCA, 29(29), 181-194- Castro Alonso, V., Chao-Fernández, A. y Pérez-Crego, C. (2021). Siguiendo las ?reglas del juego?: la aleatoriedad e indeterminación como casilla de salida de la composición en el aula. DIGILEC: Revista Internacional de Lenguas y Culturas, 8, 1-20- Chao-Fernández. R. (2005). Fundamentos didácticos de los métodos pedagógicos del siglo XX a la actualidad. . Servicio de publicaciones Conservatorio profesional de Villalba- Chao-Fernández. R. (2022). Pautas básicas para a elaboración dunha unidade didáctica. En Muñoz-Cantero, J. M. y Espiñeira-Bellón, E. VII^a Edición pílulas formativas de apoio para a elaboración e presentación do TFG/TFM. Gitiaeas y Giace- Coll, C. (Coord.) (2011). Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la educación secundaria.. Graó- Chao-Fernández, R. y López Fernández, C. (2021). Método de frauta doce sobre pezas de tradición oral. . Servicio de publicaciones UDC- Deeely, S.J. (2016). El aprendizaje-servicio en educación superior: teoría, práctica y perspectiva crítica. Narcea- Díaz, M. y Giráldez, A. (Coord.) (2007). Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical.. Graó- Gillanders, C. (2001). Educar en la música. Música y Educación, 4(48), 33-48- Gillanders, C. , Candisano, J.A. (2011). Métodos y modelos de educación musical. . Música y Educación: revista trimestral de pedagogía musical, 24(87)- Giráldez, A. (2011). Música. Complementos de formación curricular.. Graó- Giráldez, A. (2011). Música. Investigación, innovación y buenas prácticas.. Graó- Martín Murga, M. (2018). El trabajo por proyectos. Una vía para el aprendizaje activo.. Santillana- Mercado,F., Causil, A. y Naranjo, A. (2019). Aprendizaje Basado en Proyectos y el desarrollo de competencias: una experiencia desde el?aula de clase.?. Editorial académica española- Santos Rego, M.A., Lorenzo Moledo, M. y Mella Núñez, I. (2021). El aprendizaje-servicio y la educación universitaria: hacer personas competentes. Octaedro- Trujillo, F. (2012). La enseñanza basada en proyectos. Una propuesta eficaz para el aprendizaje y el desarrollo de las competencias básicas.. Eufonía (55), 7-15- Vázquez-Sánchez, R., Felpeto-Guerrero, A. y Chao-Fernández, R. (2022). Instalaciones sonoras como recurso educativo desde la perspectiva docente, en Franco-Vázquez, et al. (Eds.)?(2022). Educación artística para el cambio. . Peter Lang- Vázquez-Sánchez, R. y Chao-Fernández, R. (2017). Enfoque innovador para el desarrollo de la destreza investigadora en el aula de música de secundaria. Tecnos- Vergara Rodríguez, J.J. (2016). Aprendo porque quiero: el Aprendizaje Basado en Proyectos (ABP), paso a paso.? S.M.- Vergara Rodríguez, J.J. (2018). Narrar el aprendizaje. La fuerza del relato en el Aprendizaje Basado en Proyectos. S.M.- Vergara Rodríguez, J.J. (2021). Un aula, un proyecto: el ABP y la nueva educación a partir de 2020.?. Narcea- Zaragozá, J.I. (2009). Didáctica de la Música en la educación secundaria. Graó <p>Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obligatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.O profesorado facilitará a bibliografía que estime oportuna ao longo do curso.</p>
-------	--

Complementary

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Subjects that continue the syllabus

Other comments

La entrega de los trabajos se realizará telemáticamente, en la plataforma correspondiente, si no fuese posible, no deben emplearse plásticos, elegir la impresión a doble cara, emplear papel reciclado y evitar imprimir borradores. Debe hacerse un uso sostenible de los recursos y la prevención de impactos negativos sobre el medio natural y tener en cuenta la importancia de los principios éticos relacionados con los valores de la sostenibilidad en los comportamientos personales y profesionales. En la materia se incorporará la perspectiva de género y se trabajará para fomentar y, en su caso, modificar prejuicios y actitudes sexistas.

(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.